

Sveicināts maijā, miļo lasītāj!

Kad aprīļa izskaņa ar cīruļputeni aizvirpuļojusi, ir cerība, ka maijā siltums būs nācis uz palikšanu.

Šā mēneša sākums ik gadu iezīmējas ar 4. maija svinībām, kad atzīmējam Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienu vai, kā biežāk tiek teikts – Baltā galdauta svētkus. Tas nu katra paša izvēlē, kuru apzīmējumu šai dienai lietot, galvenais neaizmirst, kas šajā dienā 1990. gadā notika.

Nedz neatkarības atjaunošana toreiz, nedz tās saglabāšana pašlaik nebija un nav iedomājama bez cilvēkiem, kas to paveica un ik dienu veic arī tagad. Tādēļ šoreiz žurnāla rubrikā *Lauku attīstība* saruna ar iedvesmojošu sievieti – Sintiju Liekniņu no Īles, pateicoties kurai, mainās jauniešu izpratne par neatkarību un patriotismu, stiprinot viņu pārliecību par piederību Latvijai un nepieciešamību to nosargāt. Ļoti ceru, ka šādus cilvēkus jaunieši sastop visā valstī, un tas viņiem ļauj saprast savas valsts esamības nozīmīgumu.

Vienlaikus lasu – zemkopības ministrs, viesojoties Azerbaidžānā, izteicis vēlmi veicināt šis valsts tomātu, kā arī citu dārzeņu un augļu importu uz Latviju. Starpvalstu tirdzniecība, protams, ir normāla prakse. Vien gribētos sacīt – vedam produktus, kuru izaudzēšanā ievērotas tādas pašas stingras Eiropas Savienības prasības un regulējums, kādu ievēro Latvijas dārzeņu un augļu audzētāji. Pretējā gadījumā pastāv risks, ka mūsu tirgū nonāks produkcija, kuras audzēšanā izmantoti pie mums sen aizliegti augu aizsardzības līdzekļi, radot nevienlīdzīgu konkurenci tiem, kuri strikti ievēro Eiropas regulas.

Pirms daudzdiem viesojos Stavropolē un redzēju milzu atklātos laukos audzētus tomātus. Tur, tāpat kā Azerbaidžānā, saulaino un karsto dienu ir krietni vairāk nekā Latvijā. Jā, arī Azerbaidžānā atklātā laukā tomātus lielākoties audzē iekšējam patēriņam, bet eksportam uz Eiropu – siltumnīcās, kur dabiskā saules gaisma pat ziemā tam piešķir labāku garšu nekā Spānijas vai Nīderlandes siltumnīcās.

Un tomēr – vēlme aizvien vairāk ievest dārzeņus no dažnedažādām valstīm man nešķiet godīgi attiecībā pret pašmāju dārzeņu audzētājiem. Tie ir mūsu cilvēki, kuru darbs nodrošina ne vien iztikšanu viņu ģimenēm, bet arī pilda valsts budžetu. Tie ir cilvēki, kuru darbs reģionos garantē mūsu valsts drošību, lauksaimnieki, kuri gādā par pašnodrošinājumu ar pārtiku un vienlaikus – par iespēju atzīmēt Latvijas Neatkarības atjaunošanas dienu arī turpmāk.

Žurnāla *Agro Tops* galvenā redaktore
Ilze Rūtenberga-Bērziņa

Aprīlī vērtēšanai un saskaņošanai nozaru ministrijām tika nodota vidēja termiņa nozares stratēģija – rīcības plāns Latvijas lauksaimniecības izaugsmei 2026.–2036. gadam. Ar tā svarīgākajiem nosacījumiem piedāvājam iepazīties šā žurnāla 8. lpp. Stratēģijā fiksēti lieli saimnieciskie mērķi, kuru sasniegšanai katrā lauksaimniecības nozarē nepieciešams precīzs atbalsts, uzsvēr Zemkopības ministrija (ZM). Izstrādātās stratēģijas graudkopības (t.sk. rapša, proteīnaugu), augļu un dārzeņu nozarei, piena ražošanas, cūkkopības un gaļas liellopu nozarei, kā arī putnkopības un aitkopības nozarei ZM jāiesniedz līdz šā gada 1. jūlijam.

DMITRIJS BORTŅIKOVS,
biedrības *Latvijas Aitu audzētāju asociācija (LAAA)* valdes priekšsēdētājs:

– LAAA izveidotā Latvijas aitkopības nozares stratēģija laika posmam no 2028. līdz 2035. gadam ir racionāls turpinājums iepriekšējam attīstības posmam un vienlaikus skaidrs mērķis pāriet no kvantitātes uz tirgu orientētu kvalitāti. Ja stratēģiju īsteno mērķtiecīgi, tā var kļūt par būtisku izaugsmes virzītājspēku nozarei. Stratēģijas centrā ir trīs savstarpēji saistīti virzieni. Pirmkārt, kooperācija. Sadarbību starp saimniecībām uzskatām par priekšnoteikumu, lai nodrošinātu stabilu un pietiekamu produkcijas daudzumu, vienotu kvalitāti un labākas pārdošanas iespējas. Aitkopībā aizvien dominē salīdzinoši mazas saimniecības, tāpēc konkurēt tirgū individuāli ir grūti. Otrkārt, standartizēta un augstvērtīga produkcija. Mērķis ir panākt vienmērīgu jēra gaļas kvalitāti un regulāru piedāvājumu visa gada garumā. Tas ir būtiski, lai piekļūtu augstākas pievienotās vērtības tirgiem un panāktu labāku cenu. Treškārt – spēcīgs ģenētiskais pamats. Ciltsdarba attīstība un kvalitatīvu vaislinieku izmantošana ir gan produktivitātes, gan liemeņu kvalitātes balsts.

Iepriekš nosauktos mērķus noteicām, izzinot nozares šābrīža vajās vietas: sadrumstalotība,

nevienmērīga kvalitāte un nepietiekama tirgus jauda.

Stratēģija iezīmē arī izmērāmus rezultātus: efektīvāka zemes izmantošana (aitu skaita pieaugums uz hektāru par 50%, 2023. gadā šis rādītājs bija 2,54), par 10% lielāks kautuvēs pārdoto dzīvnieku īpatsvars (34% aitu 2024. gadā kāva ārpus kautuvēm), augstāks kvalitatīvo liemeņu īpatsvars, kā arī būtisks ciltsdarba rādītāju uzlabojums (tiršķirnes aitu māšu īpatsvaram kopējā aitu daudzumā jābūt vismaz 20%, 2024. gadā tas bija 13%), sertificētu vaislinieku pieaugums – ganāmpulkos, kur ir vismaz trīs aitu mātes, izmantot vien sertificētus teļus (teļu skaitam līdz 2027. gadam jāaug par 80%). Par 30% esam iecerējuši palielināt nokauto jēru daudzumu ar svaru vismaz 17 kg. To īpatsvars 2024. gadā bija 41%. Vienlaikus iecerēts par 10% palielināt vietējo patēriņu, kas 2024. gadā bija 760 tonnu un sākotnēji pārdošanaš ķēdi.

Lai stratēģija nekļūtu par formālu dokumentu, izšķirīgi būs trīs nosacījumi:

► reāla kooperācijas attīstība – ne tikai uz papīra, bet praktiskā loģistikā, realizācijā un cenu veidošanā;

► investīcijas – gan ciltsdarbā, gan infrastruktūrā (kautuves, pārstrāde, loģistika);

► zināšanu pārnese – saimniecībām būs nepieciešams atbalsts gan produktivitātes, gan kvalitātes uzlabošanā. Ne mazāk svarīga ir arī valsts politika. Atbalsta instrumentiem jābūt balstītiem uz šīs

NOZARU PĀRSTĀVJIEM VAICĀJĀM – VAI UN KĀ LAUKSAIMNIECĪBAS NOZARES STRATĒGIJA ROSINĀS NOZARES IZAUGSMI?

stratēģijas mērķiem, nevis jādarbojas atrauti no tiem.

Ja stratēģijas mērķi tiks sasniegti, nozare varēs jau pāriet citā līmenī:

- ▶ uz stabilu un prognozējamu piedāvājumu;
- ▶ augstāku cenu par kvalitatīvu produktu;
- ▶ lielāku eksportspēju;
- ▶ spēcīgāku vietējā tirgus pozīciju.

Stratēģija rosinās nozares izaugsmi, ja izdosies apvienot trīs lietas: sadarbību, kvalitāti un orientāciju uz tirgu. Tās nav nekādas radikālas pārmaiņas, bet mērķtiecīga nozares izaugsme – no dzīvnieku daudzuma palielināšanas uz efektīvu, konkurētspējīgu un kvalitātē balstītu nozari. Vissvarīgākais izaicinājums būs nevis mērķu definēšana, bet to konsekventa īstenošana.

JĀNIS BĒRZIŅŠ,
biedrības
Latvijas dārznieks
vadītājs:

– Dārzkopības nozarei vēl nav vienota viedokļa publikam vēstījumam, bet dārzkopības stratēģijas sagatavošanā izmantos arī vairākus manus ieteikumus. Piemēram, ņemot vērā ražoto produktu vērtību, nozarei nav pietiekami liels tiešais atbalsts. Lai lēti ražotu, ir daudz jāiegulda. Dārzkopība ir dārga un darbietilpīga nozare.

Atcerēsimies, ka savulaik graudkopības nozare izmantoja tai dotās atbalsta iespējas. Mūsu nozarei neatbalstīja līdzfinansējumu siltumnīcu būvniecībā. Salīdzinājumam – Lietuvā līdz nākamajam gadam uzbūvēs segtās platības 30 ha platībā. Kā Latvijas dārzniekiem konkurēt, ja pašu saimniekiem ieguldījumam naudas nepietiek, bet atbalsts ir pa īšu?! Nākamais. Mentāli neesam gatavi arī kooperācijai, kas ir svarīga liela daudzuma produktu ražošanā un tā tad ražotājiem izdevīgākas cenas noteikšanā. Dārzenļu audzētāji izdevīgumu nereti vērtē īstermiņā, tomēr kooperācija ir ilgtermiņa modelis. Desmitiem gadu runājam par šo izaicinājumu un aizvien nevaram to atrisināt.

INDULIS JANSONS,
LPKS VAKS
valdes
priekšsēdētājs:

– Laukkopības nozarei šī būs pirmā stratēģija. Es to vēlos precīzāk dēvēt par rīcības plānu. Tas vajadzīgs tāpēc, ka nedrīkstam turpināt tā, kā to esam darijuši līdz šim, kad atbalstu saņēma, tomēr vajadzīgā rezultāta, efekta nebija. Laukkopības nozarē jāmaina viss spēles laukums. Nedrīkst dzīvot vien no lauksaimniecības atbalstiem, kā to Latvijā dara liela grupa saimniecību. Leputrija ir beigusies! Atslēgas vārds turpmāk

būs efektivitāte, uzsvars liekams uz to. Tāpat kā jāstiprina sadarbība ar pārstrādes nozari, jāstiprina arī kooperatīvi. Bioloģiskie lauksaimnieki ir vajadzīgi, un iepriekš teiktais par efektivitāti, kooperāciju un pārstrādi attiecas arī uz viņiem. Ir jāsāk pelnīt. Darba grupā patlaban vērtējam nozares veselību un līdz 1. jūlijam piedāvāsim nozares redzējumu par izaicinājumu risināšanu.

JĀNIS GAIGALS,
Latvijas
Apvienotās
putnkopības
nozares
asociācijas valdes
priekšsēdētājs:

– Augsti vērtējama Zemkopības ministrijas patiesā interese sadarboties ar nozarēm, zināt to izaugsmes plānus un ņemt tos vērā atbalsta mehānismu gatavošanā. Vismaz vārdos ir patiesas atbalsts primārajai ražošanai, un jau vismaz gadu ministrija gatavojas nākamajam KLP periodam – tiek sagatavota vienota metodika nozaru stratēģiju izstrādei. Ir jūtams, ka ministrija cenšas veidot savus plānus, balstot tos ticamos datos. Manā vairāku desmitu gadu ilgajā darbības pieredzē šādu valsts pārvaldes iestādes darbu reizu pirmo reizi. Svarīgi ne tikai taupīt, bet arī vairāk pelnīt, vairāk iemaksāt valsts budžetā. Tad valsts varēs vairāk palīdzēt tiem, kuriem tas tiešām nepieciešams. Taču dažkārt rodas iespaids, ka mums patīk Latvijas kā nabadzīga valsts statuss. Jo nabadzīgāki esam, jo lielāku atbalstu sociālajai sfērai saņemam no Eiropas Savienības. Latvijā ir nozares, kas attīstās, vien pateicoties ES fondu atbalstam.

Negatīvā ziņa ir arī tā, ka patlaban ir vēlēšanu gads, tāpēc nozares ministrijai jāizsaka dziļa līdzjūtība, jo situācijā, kad nākamajā ES plānošanas periodā lauksaimniecībai būs mazāk naudas, nekā pašlaik, dažādu nozaru cīņa par finansējumu

būs nežēlīga un stipri politizēta. Tāpēc aicinām Zemkopības ministriju dot skaidrus kritērijus nozaru stratēģiju vērtēšanai. Vispirms noteikumi, tad spēle. Sākotnējais vērtēšanas kritērijs bija tikai produktivitāte uz vienu nozarē strādājošo darbinieku. Laika gaitā retorika reģionālajās konferencēs mainījās, mūsaprāt, pozitīvā virzienā. Proti, paredzēts ņemt vērā arī nozarē ražoto produktu daudzumu, eksporta apjomus, kā arī iemaksu apjomu valsts budžetā un ņemt vērā atdevi no viena ieguldītā eiro. Visas nozares ir jāvērtē pēc vienādiem nosacījumiem un KLP atbalsts primāri piešķirams ražojošajiem uzņēmumiem un saimniecībām. Putnkopības nozare Latvijā ir augsti attīstīta industriāla nozare. Tā ir vienīgā lauksaimniecības nozare, kur produktivitāte ir augstāka nekā ES vidēji. Taču attīstība prasa milzu investīcijas. Tā kā uzbūvēto nav iespējams pārcelt uz citurieni, investīcijas tiek rūpīgi plānotas vismaz 10 gadus uz priekšu. Mūsu uzņēmumi darbojas arī Lietuvā un Igaunijā. Nozares mērķis ir absolūti reāls – kļūt par putnkopības līderi Baltijā un Ziemeļeiropā. Taču atklāts ir jautājums, vai šis centrs būs Latvijā vai Lietuvā. Tas būs atkarīgs no valsts ieinteresētības un politiku spējas šajā pirmsvēlēšanu gadā pieņemt ilgtermiņīgus lēmumus.

ROLANDS FREIMANIS,
Latvijas
Lauksaimniecības
kooperatīvu
asociācijas valdes
priekšsēdētājs:

– Lauksaimniecības nozaru stratēģiju īstenošana nebūs iespējama bez kooperatīvu līdzdalības. Kooperatīvi jau patlaban ir Latvijas lauksaimniecības mugurkauls. Piena lopkopībā un augkopībā kooperatīvos apvienojušies būtiskākā daļa nozaru lauksaimnieku. Aizvien pārliecinošāk kooperatīvi stiprina savas pozīcijas

arī dārzkopībā un biškopībā, veido pilnīgāku ceļu no māražotāja līdz patērētājam, pārņemot iniciatīvu ne tikai ražošanā, bet arī tirgus organizēšanā.

Latvijas vietējais tirgus mūsu ražotājiem objektīvi ir par šauru – mēs saražojam aptuveni divas reizes vairāk pārtikas, nekā paši patērējam, īpaši graudu, svaigpiena un nišas produktos – medus, ogu ražošanā. Šā iemesla dēļ izaugsmes nosacījums ir eksports. Tomēr jautājums nav tikai par to, vai eksportēt, bet gan – ko eksportēt. Ilgtspējīga izaugsme nav iespējama, balstoties uz izejvielu eksportu. Mums jāspēj piedāvāt gatavus produktus ar augstu pievienoto vērtību, kas spēj konkurēt pasaules tirgos gan kvalitātes, gan cenas ziņā. Lai tas notiktu, kooperatīvu biedriem jābūt savu pārstrādes jaudu īpašniekiem vai arī pārstrādei jāatrodas lojālu partneru rokās. Lojalitāte šajā kontekstā nozīmē gatavību pirkt izejvielu no zemnieka par cenu, kas ļauj viņam attīstīties, nevis tikai izdzīvot. Tomēr šādu cenu pārstrādātājs spēj piedāvāt vien tad, ja pats darbojas ar augsti tehnoloģisku, efektīvu un uz inovācijām balstītu ražošanu, kas spēj radīt konkurētspējīgu pievienoto vērtību.

Kooperatīvi šo izaicinājumu ir apzinājušies un uzņēmusi skaidru kursu uz pārstrādes attīstību. Augkopībā jau top jaunas pārstrādes rūpnīcas, piena nozarē, lai arī pagaidām piesardzīgāk, sperti pirmie soļi kooperatīvu virzītā pārstrādē. Savukārt dārzkopības kooperatīvi straujāk uzsāk attīstību, plānojot savu pārstrādi gan vietējam tirgum, gan eksportam. Līdz ar to kooperācijā veidojas arī sava pārstrādes kompetence – vēl ne pilnībā nostiprināta, bet jau skaidri iezīmēta.

Zemkopības ministrijas retorikā kā orientieri nosauc Somijas piemēru. Tas ir ambiciozs, bet saprotams mērķis. Vienlaikus jāapzinās, ka Somijā kooperatīvu veiksmes stāsti, piemēram, *Valio* vai *Metsähallitus*, nav radušies brīvā tirgus pašplūsmā. Tos ir veicinājis ilgstošs, mērķēts un apjomīgs valsts atbalsts lauksaimniekiem un kooperācijai kā sistēmai. Ja Latvija patiesi vēlas sasniegt ar Somiju salīdzināmu līmeni, atbalstam kooperācijai jābūt intensīvākam un stratēģiski fokusētam.

Rīcības plānam lauksaimniecības izaugsmei ir skaidrs politiskais vektors, tomēr izšķiroši svarīgi ir tas, vai šis virziens pārvēršas konkrētos un praktiski strādājošos noteikumos. Tādos noteikumos, kas mērķtiecīgi stiprina kooperāciju kā instrumentu lauku apdzīvotības saglabāšanai, nodarbinātības palielināšanai un augstas pievienotās vērtības radīšanai. Kooperatīvi nav tikai ekonomiska struktūra – tie ir sociāls, reģionāls un nacionāls attīstības rīks. Ja to apzināti izmantojam, ieguvēji ir ne tikai lauksaimnieki, bet visa sabiedrība. ▲

IZSLUDINĀTS KONKURSS SĒJĒJS 2026

Lai godinātu cilvēkus, kuri ar savu darbu stiprina Latvijas laukus, Zemkopības ministrija (ZM) izsludinājusi konkursu *Sējējs 2026*, aicinot tajā pieteikt lauku saimnieciskus un uzņēmumus, jaunus zemniekus, pārtikas ražotājus un tirgotājus kā arī ģimenes laukos.

Pieteikt pretendētus konkursā iespējams līdz **šāgada 26. jūnijam tiešsaistē: www.sejejs.lv**. ZM atgādina, ka jau vairākus gadus ir būtiski vienkāršota dalībnieku pieteikšana konkursā. Pieteikuma formā jānorāda tikai pamatinformācija: pretendenta saimniecības vai uzņēmuma nosaukums, atrašanās vieta (pagasts, novads, pilsēta), elektroniskā pasta adrese un tālruna numurs (ja ir pieejami), kā arī izvirzīšanas pamatojums. Nepieciešamības gadījumā pieteikumam var papildus pievienot arī aprakstošu informāciju. Pieteicējam nav jāiesniedz dati par dalībnieka saimniecisko darbību!

Zemkopības ministrs **Armands Krauze**: "Mums ir svarīgi novērtēt gan pieredzējušus saimnieciskus, gan jaunus, kuri pārņem un turpina šo darbu. Tādēļ aicinu konkursā pieteikt kandidātus un izcelt labos piemērus, kas iedvesmo citus darīt un attīstīties, stiprinot ilgtspējīgu Latvijas lauksaimniecību un pārtikas ražošanas nozari. Atgādinu, ka ikvienam būs iespēja paust atbalstu saviem favorītiem arī *Sabiedrības atzinības* balsojumā, tā izceļot cilvēkus, kuru darbs tiek īpaši novērtēts arī plašākā sabiedrībā."

Šogad konkursa dalībnieki tiks vērtēti deviņās nominācijās, godinot arī mūža ieguldījumu lauksaimniecībā. Septiņās no tām – *Gada lauku saimniecība*, *Gada uzņēmums pārtikas ražošanā*, *Ģimene lauku sētā*, *Jaunais veiksmīgais zemnieks*, *Gada vietējās pārtikas tirgotājs*, *Bioloģiskā lauku saimniecība* un *Gada LEADER projekts vietējā rīcības grupā* – pretendētus var izvirzīt gan fiziskas un juridiskas personas, gan pašas saimniecības un uzņēmumi. Savukārt nominācijā *Rītdienas sējējs – mazpulks* tiks vērtēti mazpulku dalībnieki, simbolizējot lauku saimniekošanas tradīciju pārmantojamību. Ar konkursa nolikumu, vērtēšanas kritērijiem un citu ar konkursu saistīto informāciju var iepazīties *Sējēja* tīmekļvietnē: www.sejejs.lv.

AS SMILTENES PIENS IEGĀDĀJUSIES TEJU 100% AS CESVAINES PIENS AKCIJU

Lai stiprinātu konkurētspēju Baltijas un Eiropas tirgos, AS *Smiltenes piens* iegādājusies 99,949% AS *Cesvaines piens* akciju. Darījuma summa ir konfidenciāla informācija, ko puses vienojušās neizpaust. Pirkums ietver preču zīmju CESVAINE, SIERA NAMS un CIBA iegādi. Visi zīmoli un sortiments tiks saglabāts. AS *Cesvaines piens* sola turpināt ražot izcilus sierus, attīstīt sortimentu un modernizēt ražošanas tehnoloģijas.

Armands Kovaldins, AS *Smiltenes piens* padomes priekšsēdētājs: "Šis vēsturiskais darījums būtiski nostiprinās AS *Smiltenes piens* konkurētspēju Baltijas reģionā un pāvērs plašāk durvis uz jauniem eksporta tirgiem Eiropā un visā pasaulē. Apvienojot divu spēcīgu piena pārstrādes uzņēmumu pieredzi, mēs radām jaudīgu sinerģiju. Tā ļaus mums vēl vairāk stiprināt abu uzņēmumu zīmolus, paplašināt produkcijas klāstu un daudz dinamiskāk reaģēt uz globālā tirgus izaicinājumiem, vienlaikus kāpinot ražošanas efektivitāti un optimizējot piegādes ķēdes. Īpašs paldies mūsu stratēģiskajiem finanšu partneriem *Luminor Latvija*, *ALTUM* un *FlyCap*. Šo finanšu institūciju reālā iesaiste un vēlme atbalstīt vietējo biznesu ir spēcīgs un pozitīvs signāls visai Latvijas tautsaimniecībai."

Cesvaines piena pārņemšana ir stratēģiski nozīmīgs solis uzņēmuma izaugsmei – tā ļauj paplašināt ražošanas jaudas, optimizēt procesus un veidot vēl konkurētspējīgāku, ilgtspējīgu pārtikas ražošanu. Atbalstot šādus darījumus, mēs veicinām ne tikai konkrēta uzņēmuma attīstību, bet arī visas Latvijas pārtikas pārstrādes nozares konkurētspēju un vietējo zīmolu